Czytające Państwo

to społeczność odporna w czasach wojny kognitywnej, innowacyjna i potrafiąca korzystać z AI, kształcąca młodych obywateli myślących krytycznie, gotowych na wyzwania nowoczesności i troszczących się o demokrację, w której biorą aktywny udział.

O takim państwie i o takich społecznościach marzymy – dla siebie, naszych dzieci i wnuków. Dlatego powstała niniejsza publikacja.

Każdy i każda z nas ma wpływ – czy sobie z tego zdaje sprawę, czy nie: w domu, w pracy, wśród przyjaciół, w rodzinie.

ZAPRASZAMY DO WSPÓŁPRACY!

Czytająca Polska

ISBN 978-83-978426-3-2

Czytające Państwo

JAKO ODPOWIEDŹ NA WYZWANIA WSPÓŁCZESNOŚCI

Refleksje strategiczne

spisała
Maria Deskur

Czytająca Polska

Czytające Państwo jako odpowiedź na wyzwania współczesności

Niniejsza publikacja została stworzona z myślą o decydentach – zarówno tych, którzy piastując eksponowane stanowiska, mogą dzięki swoim decyzjom uruchomić odpowiednie działania, jak i tych, którzy nie będąc głowami instytucji czy firm, są jednak liderami zmiany, są decydentami i przywódcami w obszarach, na które mogą i chcą mieć wpływ.

Tak rozumianym decydentem jest między innymi środowisko skupione wokół Koalicji „Czytająca Polska", którego kilkuletni namysł strategiczny stał się źródłem powstania niniejszej publikacji.

Poniższe postulaty są zaproszeniem do wspólnego budowania Czytającego Państwa.

Mamy w rękach potężne narzędzie umożliwiające budowanie skutecznych odpowiedzi na najważniejsze wyzwania współczesności, ale nie używamy go w takim duchu, ponieważ nie dostrzegamy możliwości, którymi dysponujemy.

Zapraszamy do zmiany postrzegania społecznej roli czytania książek i wspólnego przedefiniowania systemu, w jakim ono funkcjonuje, dla lepszej przyszłości Polski i jej licznych społeczności.

PRZYSZŁOŚĆ

Ostatnie lata to czas powstawania i uwidaczniania się potężnych i różnorodnych **WYZWAŃ CYWILIZACYJNYCH I GEOPOLITYCZNYCH.** Przyszłość naszego kraju i regionu będzie zależała od tego, jak współczesność na nie odpowie, jak sobie z nimi wspólnie poradzimy – to stwierdzenie oczywiste.

ODPOWIEDZI jest już wiele, uczestniczymy w ich tworzeniu czy implementacji jako obywatele i jako organizacje. Wypracowywane i wdrażane odpowiedzi pochodzą (i w obliczu mnogości wyzwań pochodzić muszą) z różnych obszarów i poziomów.

Jedną z odpowiedzi podstawowych, dostępnych, niedrogich i o udowodnionej skuteczności jest systemowe i powszechne **UŻYCIE CZYTANIA** w jego roli budulca i spoiwa społeczności, swoistego schronu uodporniającego mózgi mieszkańców na wichry współczesności. Nasze państwo dysponuje wieloma narzędziami, których możemy użyć, by w ten sposób zaprząc czytanie do budowania przyszłości odpornej, bezpiecznej i innowacyjnej.

Niniejsza publikacja opisuje, **JAK PROPONUJEMY TO ZROBIĆ:** razem, z użyciem zasobów w większości już dostępnych, wprowadzając niewielkie, ale systemowo kluczowe zmiany na podstawie badań wpływu i skuteczności, którymi dysponujemy: **TWORZĄC WSPÓLNIE CZYTAJĄCE PAŃSTWO.**

...ZACZNIJMY OD DZIŚ

Dlaczego czytanie książek?

Czytanie książek wymaga od naszego mózgu czego innego niż szybkie sczytanie nagłówków w smartfonach.

Czytanie długich, skomplikowanych i wielowątkowych tekstów ma ogromne znaczenie dla rozwoju umiejętności naszych mózgów w najszerszym tego słowa znaczeniu.

Czytanie książek (i debata o nich) sprawia, że rozumiemy więcej i potrafimy więcej: dzięki czytaniu i wymianie potrafimy zareagować, wypowiedzieć, nazwać, zrozumieć, wyszukać, douczyć się (bo czytanie rozwija ciekawość) oraz użyć naszej wiedzy i umiejętności. To wszystko stanowi fundament sprawczości i dobrostanu, przedsiębiorczości i skuteczności, odporności i partycypacji.

Niniejsza publikacja dotyczy czytania książek
i nie obejmuje refleksji o funkcjonowaniu rynku książki,
która jest już przedmiotem raportów Instytutu Książki,
Polskiej Izby Książki, Porozumienia Wydawców
oraz Zespołu ds. pola literackiego
przy Ministerstwie Kultury.

Spis treści

WYZWANIA STRATEGICZNE / 6

WYZWANIA DLA NASZEGO MYŚLENIA / 20

ODPOWIEDZI W ZASIĘGU RĘKI / 28

PODSTAWY BADAWCZE W SKRÓCIE / 40

PUENTA / 42

CZYTAJĄCE PAŃSTWO W 5 KROKACH / 44

WYZWANIA STRATEGICZNE

P

Bezpieczeństwo i odporność społeczna

O

Modele AI i odporność na dezinformację

L

Gospodarka i innowacyjność

S

Edukacja dla przyszłości

K

Zdrowie i stabilność psychiczna

A

Stabilność ustrojowa

Bezpieczeństwo i odporność społeczna

„Odporność społeczną" oraz „bezpieczeństwo" odmieniamy dziś przez wszystkie przypadki.

Jest oczywiście sprawą najwyższej wagi, aby wszystkie społeczności lokalne w Polsce miały i znały swoją infrastrukturę krytyczną. Celem nie mniej ważnym jest jednak dążenie do rozwoju kompetencji odpornościowych: sprawczości, umiejętności samoorganizacji, gotowości do współpracy nastawionej na rozwiązywanie problemów[1].

!

Czytanie książek jest potężnym narzędziem wzmacniającym te kluczowe kompetencje odpornościowe. To narzędzie PROSTE, SKUTECZNE, WSZECHOBECNE I BARDZO TANIE.

Bezpłatnie dostępna biblioteka publiczna jest w każdej polskiej gminie.

Badania pokazują, że ludzie czytający bardziej się angażują w działania społeczeństwa obywatelskiego[2], są bardziej aktywnymi członkami współtworzącymi demokracje i wspólnoty, mają większe poczucie sprawczości oraz wyższe kompetencje komunikacyjne.

[1] Art. 3 Ustawy o ochronie ludności i obronie cywilnej definiuje odporność społeczną jako „indywidualną i grupową zdolność ludzi do zaspokajania swoich podstawowych potrzeb bytowych, w tym dzięki posiadaniu własnych zapasów niezbędnych produktów, oraz ich zdolność do współdziałania z podmiotami ochrony ludności, a także do zdobywania kompetencji w zakresie kształtowania świadomości zagrożeń i zapobiegania zagrożeniom oraz pożądanych zachowań na wypadek wystąpienia zagrożeń".

[2] M.D. Boatright, M.A. Faust, *Emerson, Reading, and Democracy: Reading as Engaged Democratic Citizenship*, Democracy & Education, 2013.

Czytanie ćwiczy nasze mózgi do rozumienia otaczającej nas rzeczywistości, daje nam pewność siebie, sprawczość i poczucie wpływu, buduje nasze kompetencje językowe i komunikacyjne, wzmacniając naszą umiejętność współpracy. Czytający tworzą społeczności odporniejsze.

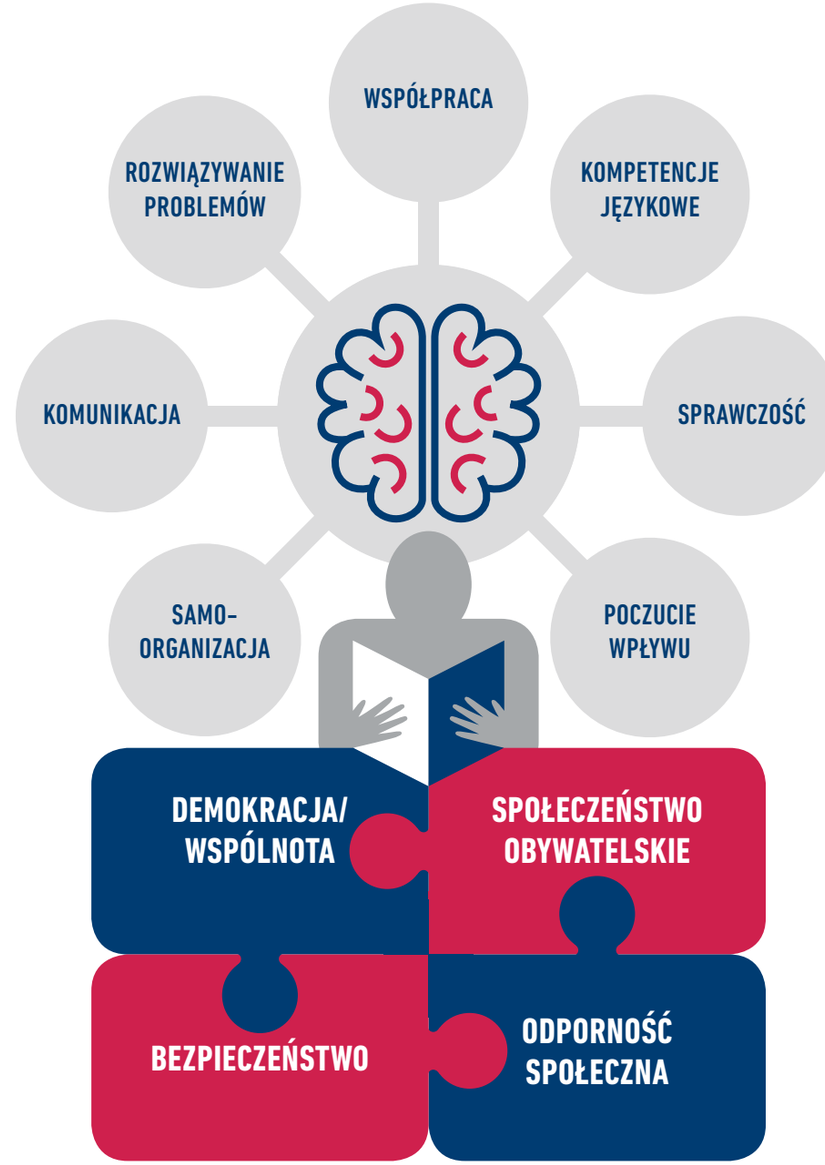

Modele AI i odporność na dezinformację

Demokracje potrzebują **obywateli krytycznie myślących, odpornych na dezinformację**[3].

„Jeśli umiejętność czytania i pisania nie będzie się rozwijać, zmniejszymy ludzką zdolność do krytycznej analizy i empatii: pojmowania złożoności, dostrzegania piękna, oceny wartości prawdy, rozumienia perspektyw innych. Wszystko to zagraża demokratycznemu społeczeństwu", powiedziała profesor Maryanne Wolf[4] na konferencji Literacy for Democracy w 2023 roku.

Badania wskazują, że czytanie książek (szczególnie fikcji literackiej) jest ćwiczeniem, które wzmacnia naszą umiejętność analizy skomplikowanych przekazów i pozwala nam kontekstualizować informacje, oceniać je pod kątem możliwej prawdziwości[5].

Czytanie i rozmowa o książkach to ćwiczenie myślenia i argumentacji, uczy oddzielania faktów od opinii, zadawania pytań o źródła, weryfikacji informacji. Kompetencje te są bezpośrednio powiązane z odpornością na dezinformację[6]. Osoby nieufające social mediom mają o 15% wyższe kompetencje do wyłapywania dezinformacji[7].

[3] Patrz: www.readingmanifesto.org

[4] Maryanne Wolf jest neuronaukowczynią, profesorem Uniwersytetu Kalifornijskiego, autorką kilku słynnych książek; https://en.wikipedia.org/wiki/Maryanne_Wolf

[5] H. Hollis, *An investigation into the relationship between fiction and nonfiction reading exposure, and factors of critical thinking*, Scientific Study of Literature, 2021.

[6] R. Mazur, *Rola nauki czytania krytyczno-twórczego dzieci w procesie weryfikacji fake newsów i innych rodzajów dezinformacji*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2024.

[7] *The OECD Truth Quest Survey*, 2024.

W erze sztucznej inteligencji nasze ludzkie myślenie krytyczne nabiera jeszcze większego znaczenia: będziemy umieli wykorzystać niesamowity potencjał rozwojowy, jaki stwarza AI, jeśli sami będziemy mieli mózgi dobrze przygotowane do oceny, analizy, zadawania odpowiednich pytań, uczenia AI, jak nam pomagać i tworzyć dla nas wartość.

Jest pewnym paradoksem, że w tym przyspieszającym świecie to właśnie powolne linearne czytanie może nam pomóc stawić czoła mnożącym się wyzwaniom.

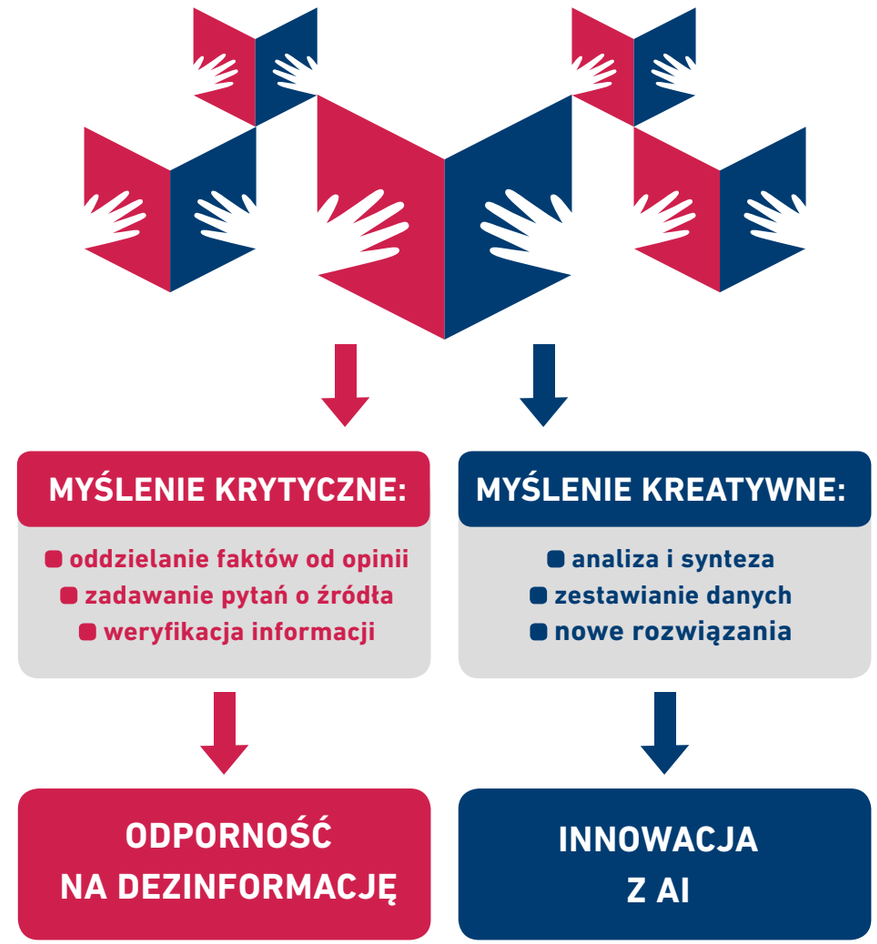

Gospodarka i innowacyjność

Nasza gospodarka potrzebuje pracowników o kompetencjach adekwatnych do wyzwań współczesności.

Rozmaite fora ekonomiczne definiują listy **kompetencji przyszłości** i świat zastanawia się, jak owe kompetencje budować. Odpowiedź jest zaskakująca: **czytanie jest czynnikiem niezbędnym do formacji co najmniej ośmiu z dziesięciu kompetencji przyszłości** zdefiniowanych przez Światowe Forum Ekonomiczne na 2030 rok[8].

!

Owe osiem KOMPETENCJI PRZYSZŁOŚCI, które bardzo trudno uformować bez czytania, to:

1. **Myślenie analityczne**
2. **Myślenie kreatywne**
3. **Odporność, umiejętność dostosowania się**
4. **Motywacja i samoświadomość**
5. **Ciekawość i gotowość do nauki**
6. **Empatia, aktywne słuchanie**
7. **Przywództwo i wpływ społeczny**
8. **Rozumienie technologii**

Podejmując analizę makroekonomiczną, prof. Ricardo Hausmann[9] dowodzi, że potencjał rozwoju kraju leży w jego zdolności do budowania różnorodności działalności gospodarczej: dywersyfikacji. To różnorodność umożliwia zwiększenie produktywności i wzrost. Do wdrożenia strategii nastawionej na różnorodność potrzebne jest *know-how* i jego systemowe rozprzestrzenianie się w społeczności.

Hausmann podkreśla, że do budowania rozwoju kraj potrzebuje umysłów, które potrafią same coś zrobić, a także umysłów, które potrafią pracować w zespołach[10]. Czytanie jest udowodnionym narzędziem budowania niezależności myślenia z jednej i kompetencji współpracy z drugiej strony. Czytanie jest zatem nie tylko fundamentem formacji kompetencji przyszłości, lecz także fundamentem umiejętności, które umożliwiają rozwój gospodarczy społeczności poprzez dywersyfikację *know-how* i współpracę różnych obszarów.

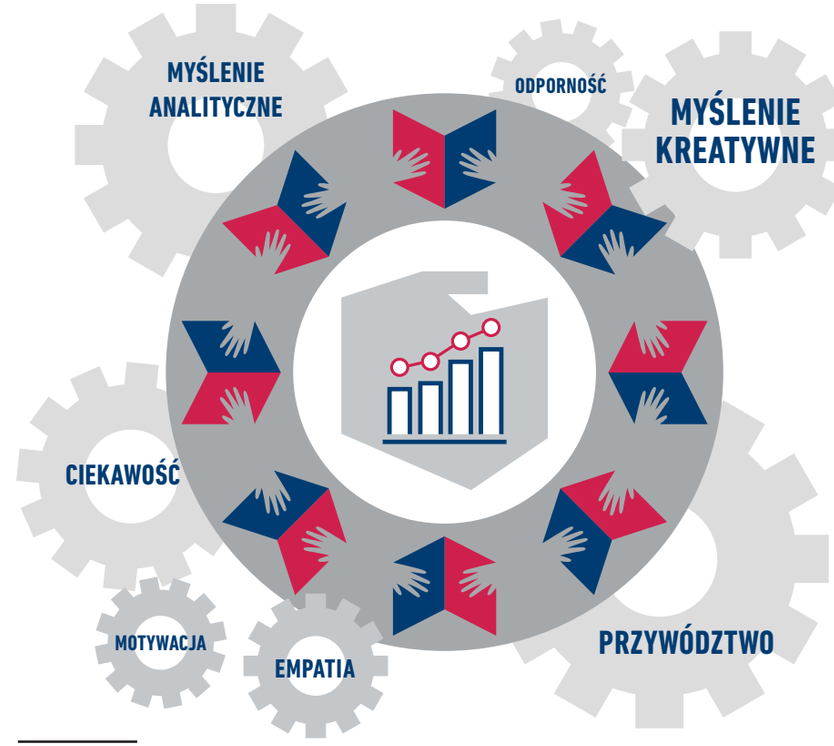

[8] World Economic Forum, *The Future of Jobs Report, Top 10 skills of 2030*, 2025.

[9] Ricardo Hausmann jest dyrektorem harwardzkiego Centrum Badań nad Międzynarodowym Wzrostem Gospodarczym (Harvard Center for International Development's Growth Lab) i profesorem rozwoju gospodarczego na Uniwersytecie Harvarda; https://en.wikipedia.org/wiki/Ricardo_Hausmann

[10] Oprócz licznych publikacji profesora Hausmanna jego wykład na World Economic Forum przedstawia wymienione tezy: https://www.youtube.com/watch?v=2FeugaLv5Bo

Edukacja dla przyszłości

Systemy edukacji w Europie energicznie szukają narzędzi do wspierania formacji kompetencji językowych, które zostały zdefiniowane jako kompetencje fundamentalne[11], czyli przekrojowo ważne dla wszelkiej edukacji (szkolnej oraz późniejszej) w każdej dziedzinie. Inwestycja w czytanie (i inne kompetencje) młodych obywateli została wpisana w strategiczne cele na poziomie Europy[12].

Czytanie książek drukowanych (i rozmowa o nich) to fundament formacji kompetencji językowych, społecznych i poznawczych, szczególnie w młodym wieku[13]. Dzieci, z którymi czyta się, rozmawiając, uczą się w trakcie takich interakcji niemal dwukrotnie więcej słów, jeszcze zanim skończą trzy lata[14]. Uczniowie czytający codziennie minimum 20 minut osiągają wyniki na poziomie 90. centyla[15].

Wiemy też, że **czytanie jest ćwiczeniem mózgu, które bardzo znacząco wspiera rozumienie matematyki i nauk ścisłych**[16]. Uczniowie regularnie czytający książki osiągają wyższe wyniki w testach kompetencji cyfrowych[17].

[11] Profil absolwenta, MEN, 2025.

[12] https://commission.europa.eu/topics/competitiveness/union-skills_en – dostęp z 6 marca 2026.

[13] Patrz: książki Maryanne Wolf.

[14] G.J. Whitehurst, F.L. Falco, C.J. Lonigan, J.E. Fischel, B.D. DeBaryshe, M.C. Valdez-Menchaca, & M. Caulfield, *Accelerating language development through picture book reading,* Developmental psychology, 24(4), 552, 1988.

[15] W.E. Nagy, R.C. Anderson, P.A. Herman, *Learning Word Meanings from Context during Normal Reading*, American Educational Research Journal, t. 24, nr 2, 1987, s. 237–270.

[16] J. Sikora, M.D.R. Evans, J. Kelley, *Scholarly culture: How books in adolescence enhance adult literacy, numeracy and technology skills in 31 societies*, Social Science Research, t. 77, 2019, s. 1–15.

[17] PISA 2018 Results (t. III): *What School Life Means for Students' Lives*, 2018.

Dlatego ministerstwa edukacji już nie tylko wycofują smartfony ze szkół, lecz także powracają do podręczników drukowanych, rezygnując z wersji e-bookowych.

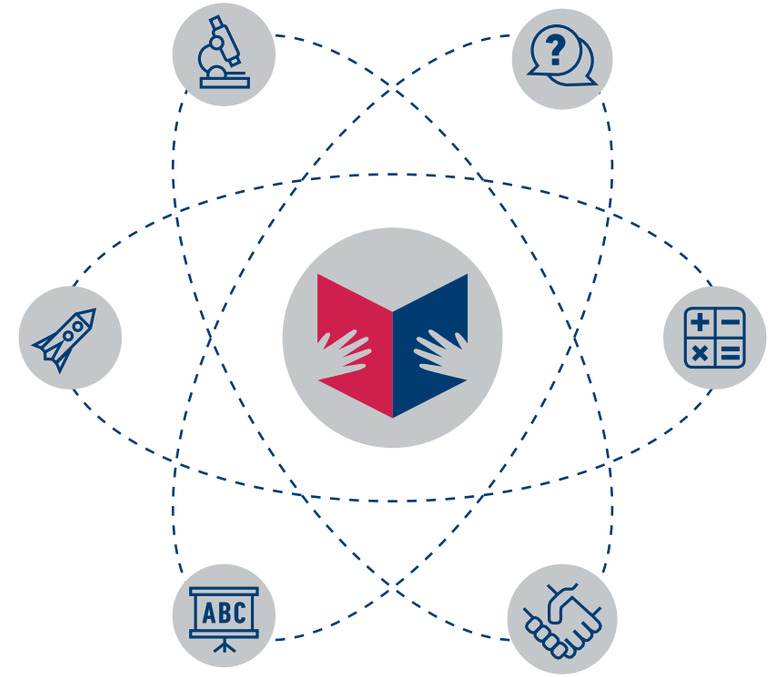

Idea zmiany sposobu funkcjonowania książki i czytania w polskim systemie edukacji została opisana przez zespół ekspercki Koalicji „Czytająca Polska" w materiale zatytułowanym *Czytająca szkoła warunkiem równych szans dla każdego dziecka*[18].

System edukacji nastawiony na formację kompetencji przyszłości to środowisko, w którym uczeń będzie w stanie je nabyć, a statystycznie rzecz ujmując, czytanie książek i rozmowy o nich to najsilniejsze udowodnione narzędzie ich nabywania.

[18] K. Białek, K. Biedrzycki, M. Deskur, J. Dobkowska, A. Karp-Szymańska, W. Maciejewska, K. Mucha, E. Plich, A. Ruszkowska, *Czytająca szkoła warunkiem równych szans dla każdego dziecka*, Fundacja Powszechnego Czytania, Warszawa 2024.

Zdrowie i stabilność psychiczna

Zatrzymanie fali niestabilności psychicznej dzieci i młodzieży, ale i dorosłych to obecnie bardzo ważny priorytet. Dużo już wiadomo o złym wpływie nadużywania smartfonów i mediów społecznościowych od młodego wieku, ale mamy też liczne dowody na to, że **regularne wspólne czytanie i rozmowa od małego to jedno z najskuteczniejszych narzędzi budowania stabilnego rozwoju psychofizycznego dzieci**[19].

Czytanie rodzinne przeciwdziała co najmniej trzem z pięciu czynników zwiększających niebezpieczeństwo uzależnień, zdefiniowanych przez amerykański Instytut ds. Nadużycia Narkotyków (NIDA[20]). Owe pięć czynników to agresywne zachowania w dzieciństwie, brak nadzoru rodzicielskiego, dostępność i eksperymentowanie z narkotykami oraz ubóstwo. Badania wykazały, że czytanie z dzieckiem od małego **niweluje niebezpieczeństwo występowania zachowań agresywnych**[21]. Czytanie książek z dzieckiem jest też idealnym narzędziem **budowania relacji**[22] – stwarza

[19] Patrz: książki Dany Suskind; oraz A. Lelek, K. Migdał, J. Mrukowicz, *Czytelnik od kołyski*, Medycyna Praktyczna, 2019; oraz American Academy of Pediatrics, *Literacy Promotion: An Essential Component of Primary Care Pediatric Practice: Policy Statement*, Pediatrics, t. 134, nr 2, 2014; oraz P. Klass, A. Miller-Fitzwater, P.C. High, American Academy of Pediatrics Council on Early Childhood, *Literacy Promotion: An Essential Component of Primary Care Pediatric Practice: Policy Statement*, Pediatrics, t. 154, nr 6.

[20] National Institute of Drug Abuse: https://nida.nih.gov/

[21] A.L. Mendelsohn, C.B. Cates, A. Weisleder i wsp., *Reading Aloud, Play, and Social-Emotional Development*, Pediatrics, 2018 (https://doi.org/10.1542/peds.2017–3393), cyt. za A. Lelek, K. Migdał, J. Mrukowicz, *Czytelnik od kołyski*, Medycyna Praktyczna, 1/2019.

[22] Prof. Barry Zuckerman w swoich wykładach podkreśla znaczenie czytania i relacji polegającej na wymianie dla rozwoju mózgu: https://www.youtube.com/watch?v=8YLqReiEG5c&t=11131s, godzina 2:10 konferencji.

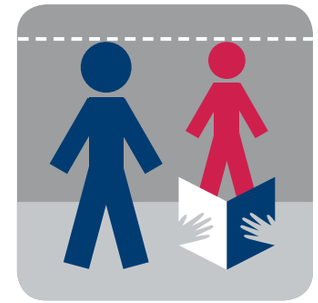

pretekst do rozmowy, umożliwia bezpieczne omówienie emocji, buduje naturalny nadzór rodzicielski. Czytanie jest także **narzędziem wyrównywania szans**: udowodniono, że dzieci, które czytają dla przyjemności, osiągają lepsze wyniki w nauce niezależnie od braku wykształcenia i ubóstwa swoich rodziców[23]. Czytanie rodzinne jest w świetle powyższych badań z wielu względów pożądaną strategią antyuzależnieniową: niweluje agresję, buduje relację i naturalny nadzór, daje szanse na lepszą przyszłość zawodową.

Istnieją także mechanizmy o udowodnionej skuteczności[24] używające czytania wspólnotowego do prewencji samotności i depresji w każdym wieku. Czytanie książek już w 6 minut obniża poziom stresu czytającego o ponad 60%[25]. Dla osób starszych jest to jednocześnie ćwiczenie opóźniające demencję.

[23] OECD, PISA, *Reading for Change*, 2011.

[24] Patrz: spotkania „shared reading" brytyjskiej organizacji „The Reader", zapisywane obecnie przez lekarzy i psychiatrów jako część profilaktyki i terapii.

[25] D. Lewis, *Galaxy Stress Research*, Mindlab International, Sussex University, 2009; patrz także: J. Billington, *Reading Between the Lines: the Benefits of Reading for Pleasure. A Study of the Benefits to Adults of Regular Reading*, Centre for Research into Reading, Literature and Society, University of Liverpool, 2015.

Stabilność ustrojowa

Przestrzeń publiczna jest dziś mocno spolaryzowana i wiele zostało już napisane na temat konieczności łagodzenia konfliktów i budowania porozumienia[26] dla stabilności demokracji.
Jesienią 2025 roku ukazała się w USA niewielka książka pod znamiennym tytułem „Jak książki mogą uratować demokrację”[27]. Autor pokazuje, jak czytanie, pisanie i dyskusje wokół tekstów uczą nas akceptacji różnic, rozwijają empatię i ducha współpracy niezbędne do utrzymania demokratycznego społeczeństwa. Czytanie na poziomie jednostkowym rozwija każdego i każdą z nas, a na poziomie społecznym wspiera umiejętność dialogu, a także, oczywiście, wspólnotę wartości.

Do skutków czytania książek należą:

- **ĆWICZENIE EMPATII, ponieważ czytanie, szczególnie jakościowej fikcji literackiej, to ćwiczenie wczuwania się w czyjeś emocje i przeżycia**
- **KONTEKSTUALIZACJA WIEDZY, która pomaga przy odporności na dezinformację oraz buduje zniuansowane, nie zero-jedynkowe oceny**
- **UMOCOWANIE RACJONALNE, które wspiera odporność na narracje emocjonalne**
- **KRYTYCZNE MYŚLENIE, które buduje odporność na teorie spiskowe**

[26] Patrz: książki Marcina Napiórkowskiego, Tomasza Stawiszyńskiego, Jonathana Haidta, by wymienić tylko kilka.

[27] M. Fischer, *How Books Can Save Democracy*, Trinity University Press, 2025.

Wszystkie te elementy bardzo pozytywnie wpływają na poziom dialogu społecznego czy debaty publicznej, stając się narzędziem wspierania porozumienia i stabilności ustrojowej i skutecznie niwelując erozję zaufania. Demokracja potrzebuje obywateli rozumiejących, współdziałających, aktywnych i krytycznie myślących.

Neuronaukowcy europejscy opublikowali w 2023 roku „Manifest na rzecz czytania”[28], w którym wykazują, że czytanie książek jest narzędziem, które musimy wspierać, jeśli chcemy, by demokracja przetrwała.

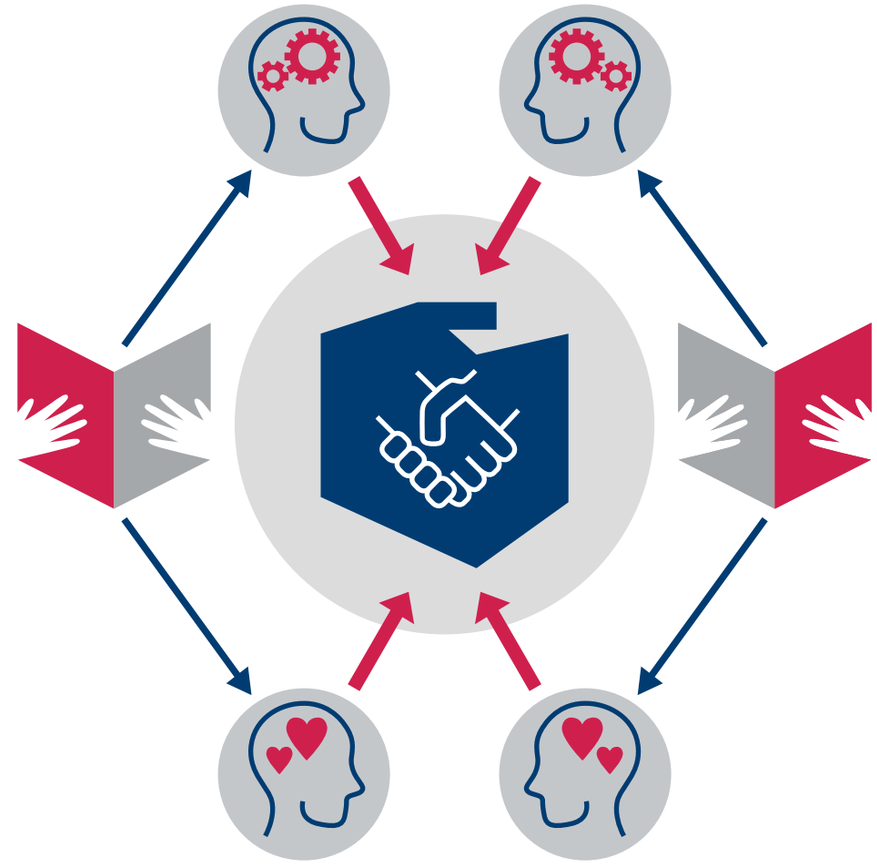

[28] A. Schüller-Zwierlein, A. Mangen, M. Kovač, A. van der Weel, *The Ljubljana Manifesto on the Importance of Higher-Level Reading*, Ljubljana/Frankfurt Book Fair 2023.

WYZWANIA DLA NASZEGO MYŚLENIA

!

Reasumując powyższe sześć wyzwań:
CZYTANIE KSIĄŻEK JAWI SIĘ JAKO NARZĘDZIE WPŁYWU SPOŁECZNEGO BĘDĄCE W EPICENTRUM WYZWAŃ WSPÓŁCZESNOŚCI. Co więcej, czytanie jest narzędziem szalenie tanim w porównaniu z innymi elementami interwencji społecznych, gospodarczych czy odpornościowych.

Powstaje pytanie, czy jako społeczności potrafimy wykorzystać ten dobroczynny wpływ czytania do poradzenia sobie z wyzwaniami współczesności.
Dziś nie potrafimy i bez pewnego przeformułowania naszego myślenia raczej nie będziemy potrafili.

!

ZMIANA PERCEPCJI ZNACZENIA CZYTANIA nie jest procesem prostym, ale warto podjąć wysiłek w tym kierunku. Gotowość weryfikacji starych przekonań, dostrzeganie ich ułomności w świetle nowych badań i wspólna praca nad ich zmianą to przecież mechanizm, który rozwija naszą cywilizację od wieków.

Czytanie NIE tylko dla KULTURY → **dla CYWILIZACJI**

Czytanie NIE tylko dla NIEKTÓRYCH → **dla KAŻDEGO**

Czytanie NIE tylko dla HUMANISTÓW → **dla INNOWATORÓW**

Czytanie NIE tylko dla KULTURY – dla CYWILIZACJI

Element pierwszy: rozwój naszej cywilizacji.

Czytanie jest powszechnie postrzegane jako element budowania kultury, czego wyrazem administracyjnym jest przypisanie tematu „promocji czytelnictwa" jako zadania do resortu kultury.

!

Czytanie oczywiście jest elementem budowania kultury, ale jest także czymś o wiele potężniejszym. CZYTANIE KSIĄŻEK POPRZEZ PROCESY FORMACJI NASZYCH MÓZGÓW BUDUJE CAŁĄ NASZĄ CYWILIZACJĘ: EKONOMIĘ, BIZNES, INNOWACYJNOŚĆ, DOBROSTAN, KAPITAŁ SPOŁECZNY, DEMOKRACJĘ, ODPORNOŚĆ.

Taka zmiana myślenia od wąskiej percepcji kulturotwórczej do dostrzegania w czytaniu narzędzia szerokiego wpływu cywilizacyjnego ma ogromne znaczenie na każdym poziomie: decydent (na poziomie samorządowym, ministerialnym, biznesowym czy rodzinnym) rozumiejący rolę czytania w szerszej perspektywie będzie miał zupełnie inną (i prawdopodobnie znacząco większą) motywację, by w czytanie inwestować: czas, środki oraz wysiłek strategiczny.

Bez takiej zmiany myślenia możemy jedynie liczyć na tych decydentów, którym zależy na kulturze jako takiej – i to jest stan obecny. Wielu polskich rodziców nie czyta swoim dzieciom książek (czasem z niewiedzy, czasem z obawy, że nie potrafią, czasem z braku czasu[29]). Na palcach jednej ręki można policzyć samorządy, które wprowadziły prawdziwie holistyczne rozumienie czytania jako narzędzie budowania swojej społeczności. Szkoły, które postawiły sobie za cel przeobrażenie się w „ekosystem czytelniczy", to ciągle nisza. Pojawiają się firmy świadomie używające czytania do budowania swojego kapitału ludzkiego i wyników finansowych, ale to nadal innowatorzy, a nie norma, którą powinni być.

[29] Patrz: K. Chajbos-Walczak, M. Skowrońska, M. Rosińska, *Dlaczego nie czytamy dzieciom?*, Instytut Książki, Kraków 2026.

Czytanie NIE tylko dla NIEKTÓRYCH – dla KAŻDEGO

Drugi element: szansa dla każdego.

Czytanie nadal bywa określane jako aktywność dla uprzywilejowanych. Jest to narracja nie tylko nieprawdziwa, lecz wręcz szkodliwa.

Czytanie jest narzędziem rozwoju mózgu tak samo jak ruch fizyczny jest metodą na rozwój mięśni. Nikt nie powie, że sport jest dla uprzywilejowanych, wszyscy rozumiemy, że każdy powinien się ruszać, bo mu mięśnie zanikną (i ta głęboka świadomość nie zachwieje się także, jeśli się dowiemy, że wielu Polaków prawie się nie rusza).

Stwierdzenie, że za mało ludzi uprawia sport, zdecydowanie nie jest tożsame z tezą, że ruch fizyczny jest dla wąskiej grupy. Wszyscy wiemy, że nie jest, wręcz przeciwnie: sport jest dla wszystkich, i fakt, że spora część populacji żadnego sportu nie uprawia, jest przedmiotem troski na każdym poziomie decydenckim.

Tak samo powinno być z czytaniem – każdy powinien czytać książki, bo to jest ćwiczenie, którego nasz mózg potrzebuje dla zachowania formy (i na prawdziwość tego stwierdzenia nie wpływa w żaden sposób informacja o tym, że regularnie czytających w Polsce jest dziś jedynie ok. 7–10% populacji).

Sprawienie, by czytanie stało się w powszechnej świadomości swoistym „drugim sportem", to ważny cel.

Dziś pracownicy dostają kartę multisport, dzieci zachęcane są w przychodniach do ruchu oraz jedzenia owoców i warzyw. W świetle badań powinniśmy także, absolutnie powszechnie, dostawać kartę biblioteczną czy inny benefit pracowniczy wspierający czytanie; lekarze powinni systemowo rekomendować czytanie obok aktywności fizycznej.

! **Czytanie to nie element wykształcenia dla tych, którzy chcą je zdobyć, to FUNDAMENT ZDROWIA I DOBREGO PSYCHOFIZYCZNEGO FUNKCJONOWANIA KAŻDEGO I KAŻDEJ Z NAS.**

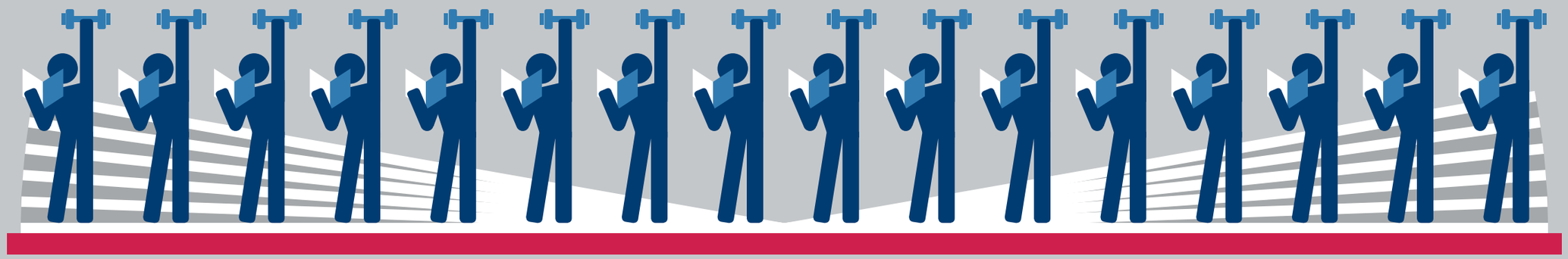

Czytanie NIE tylko dla HUMANISTÓW – dla INNOWATORÓW

Z powyższych dwóch wynika trzecie wyzwanie: czytanie nie jest wyłącznie domeną humanistów.

Powszechne jest przekonanie, że dzieci powinny „nauczyć się czytać na języku polskim", by następnie „na języku polskim przeczytać lektury", które sprawią, że owe dzieci posiądą tożsamość kulturową zadaną przez system. Podskórnie też panuje przekonanie, że dziecko wykazujące zdolności matematyczne nie musi zbyt wiele czytać, bo przecież nie będzie humanistą.

Oczywiście czytanie książek wyposaża nas w kody kulturowe, to jest bezsprzeczne.
Jednak skupiając się wyłącznie na tym, nie dostrzegamy gigantycznego, dużo szerzej zakrojonego wpływu czytania.

W świetle badań czytanie książek formuje następujące kompetencje myślowe naszego mózgu: umiejętność analizy, syntezy, krytyczne myślenie, wnioskowanie, umiejętność dedukcji i indukcji, myślenie kreatywne i innowacyjne[30].

A zatem: dziecko nie czyta, by stać się kulturalnym humanistą (osiągnięcie pewnego „oczytania" jest oczywiście wspaniałym efektem ubocznym).
Młody człowiek powinien czytać, by następnie móc stać się, kimkolwiek zechce!
Czytanie książek pomoże mu stać się politykiem czy przedsiębiorczynią, naukowczynią lub budowniczym mostów, socjolożką czy samorządowcem, matematyczką czy innowatorem.

[30] Patrz: prace prof. Maryanne Wolf, UCLA.

! **Czytanie literatury nie jest ważne tylko dla kultury, jest krytycznie ważne dla ROZWOJU POTENCJAŁU MÓZGU KAŻDEGO CZŁOWIEKA, CZYLI – SUMARYCZNIE – DLA GOSPODARKI, NAUKI ORAZ INNOWACYJNOŚCI POLSKI.**

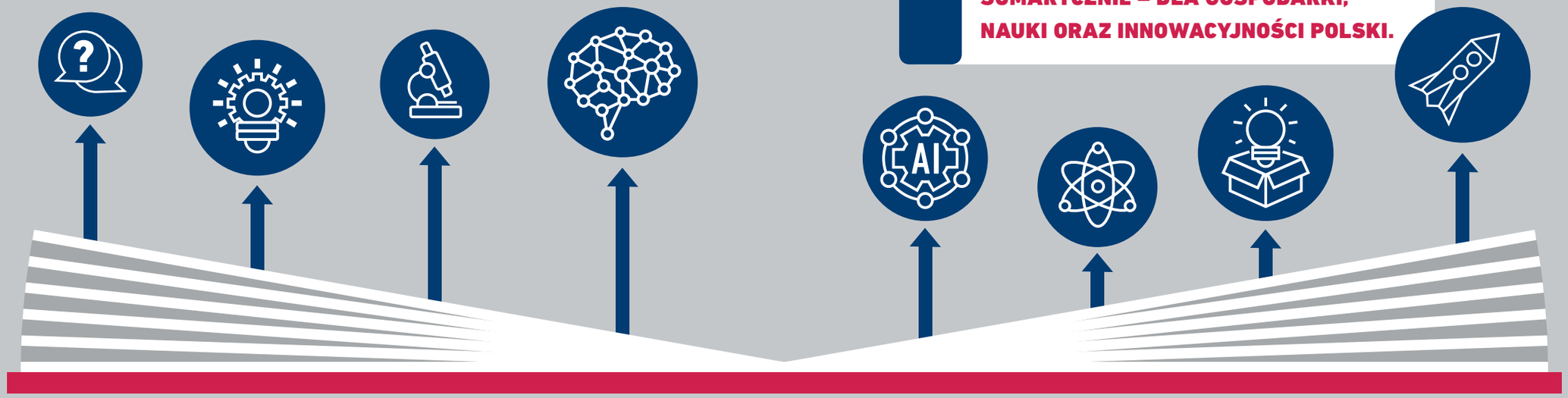

ODPOWIEDZI W ZASIĘGU RĘKI, czyli jak działa postulowane Czytające Państwo?

!

Propozycje interwencji opisane poniżej nie zakładają natychmiastowego stworzenia nowego wielomiliardowego funduszu na rzecz czytelnictwa.

Prace Koalicji „Czytająca Polska", których efektem jest niniejsza publikacja, skupiają się przede wszystkimi wokół używania zasobów, które jako państwo mamy do dyspozycji.

!

Jesteśmy przekonani, że można ogromnie dużo zmienić, pracując razem, skupiając się na doskonalszych alokacjach zasobów dzięki współpracy i szukaniu rozwiązań systemowych. Warunkiem koniecznym jest współpraca trzech sektorów gospodarki oraz licznych działów administracji (funkcjonujących do tej pory w postaci odrębnych, niewidzących się nawzajem silosów).

ZDROWIE

RODZINA I POLITYKA SPOŁECZNA

EDUKACJA

GOSPODARKA I ROZWÓJ

ODPORNOŚĆ SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

SILOS: ZDROWIE

W 2026 roku pierwszy raz w historii polskiej pediatrii do podręcznika kierunkowego został dodany rozdział o wpływie czytania na stabilny rozwój fizyczny i emocjonalny dzieci, wraz z zaproszeniem do wprowadzenia rekomendacji czytania do standardu pracy pediatrów. Mowa o *Pediatrii* wydawnictwa Medycyna Praktyczna[31].

W 2026 roku Polskie Towarzystwo Pediatryczne podjęło decyzję o wydaniu oficjalnego stanowiska z podobną rekomendacją.

Oznacza to, że kolejne pokolenia pediatrów będą kształcone z uwzględnieniem wiedzy o roli czytania i rozmowy w stymulacji rozwoju mózgów dzieci i zaczną postrzegać rekomendację czytania jako część swojego zadania.

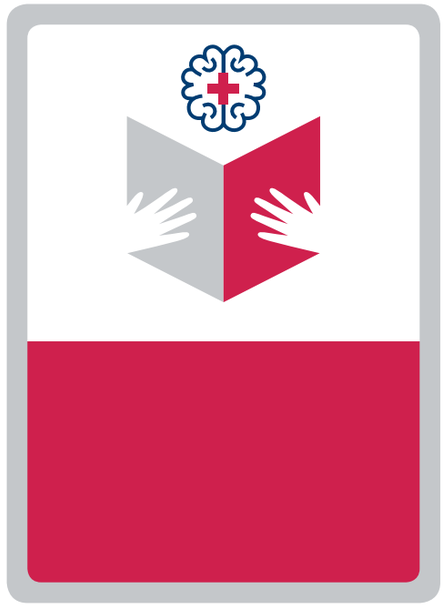

- PROFILAKTYKA ROZWOJOWA
- PROFILAKTYKA DEPRESJI
- PROFILAKTYKA UZALEŻNIEŃ
- PROFILAKTYKA DEMENCJI
- WSPIERANIE OSÓB SAMOTNYCH

PROPOZYCJE

- Samorządowe wydziały zdrowia, NFZ, Ministerstwo Zdrowia, przychodnie[32] – cały silos zdrowia może włączyć rekomendowanie czytania jako udowodnionego narzędzia profilaktyki rozwojowej w swoje narracje, zalecenia i szkolenia[33]. Nie chodzi o dodatkowy budżet, ideą jest włączenie tematu w działania instrukcyjno-informacyjne, które i tak są wykonywane.

- Narodowy Program Zdrowia może zostać uzupełniony o powyższy komponent, wraz z uzupełnieniem wskazującym na czytanie jako udowodnione narzędzie profilaktyki uzależnień oraz demencji. To też postulat bezkosztowy.

- Brytyjska metoda „Shared Reading"[34] jest też prostym i bezkosztowym sposobem prewencji depresji i wspierania osób samotnych.

[31] W. Feleszko, *Książka na receptę – czytanie na głos jako stymulacja rozwoju dziecka*, w: *Pediatria. Podręcznik specjalistyczny*, red. J.J. Pietrzyk, H. Szajewska, J. Mrukowicz, Medycyna Praktyczna, 2026.

[32] Już prawie 600 przychodni w Polsce włączyło rekomendowanie czytania do swojej praktyki we współpracy z programem „Książka na receptę. Recepta na sukces", www.ksiazkanarecepte.pl

[33] Synergia z istniejącymi programami („Mała Książka Wielki Człowiek" Instytutu Książki oraz „Książka na receptę. Recepta na sukces" Fundacji Powszechnego Czytania) przyczyni się do skutecznej alokacji zasobów.

[34] Patrz: organizacja „The Reader"; www.thereader.org.uk

SILOS: RODZINA I POLITYKA SPOŁECZNA

W świetle zmian podejścia do roli czytania, które zauważamy w pediatrii oraz edukacji, jak opisano powyżej, a także na podstawie badań profesor Dany Suskind[35] zasadne wydają się postulaty dotyczące polityki społecznej:

- budowanie systematycznego dotarcia do opiekunów noworodków, szczególnie ze środowisk nieuprzywilejowanych, z komunikacją edukacyjną wokół znaczenia wczesnego czytania i rozmowy, oraz z książką[36];
- wprowadzenie bloku o znaczeniu czytania w budowaniu włączenia społecznego do obowiązkowych programów kształcenia wszystkich profesjonalistów opieki społecznej, urzędów pracy i opieki żłobkowej.

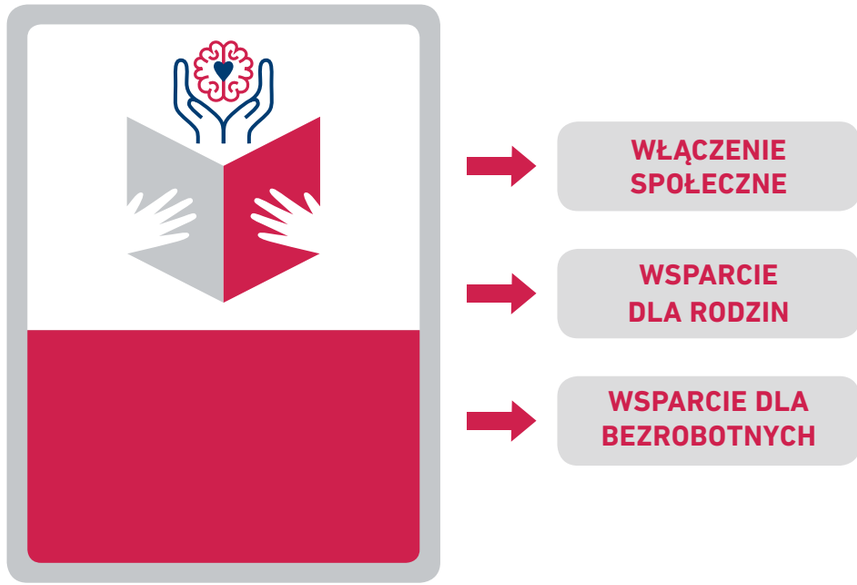

[35] Dana Suskind, profesor pediatrii Chicago Medical University, autorka trzech książek o politykach społecznych wokół najmłodszych dzieci z rodzin nieuprzywilejowanych: https://en.wikipedia.org/wiki/Dana_L._Suskind

[36] Działania w tym kierunku prowadzone są w ramach programów: „Mała Książka Wielki Człowiek" Instytutu Książki oraz „Książka na receptę. Recepta na sukces" Fundacji Powszechnego Czytania.

PROPOZYCJE

- Działania kierunkowe w tym obszarze zostały wprowadzone w Zabrzu[37], wydają się one możliwe do realizacji wszędzie:
  - ogólnomiejski **program „czytający żłobek"**, w którym Biblioteka Miejska szkoli kadry żłobków i wspiera przekazywanie im książek;
  - **współpraca Biblioteki z urzędem pracy**, obejmująca szkolenia dla pracowników urzędu w zakresie roli czytania w budowaniu szans bezrobotnych i absolwentów na rynku pracy.
- Ważnym elementem byłoby tworzenie minibibliotek i budowanie wokół nich programu proczytelniczego w ośrodkach pomocy społecznej, świetlicach środowiskowych, domach pieczy zastępczej.
- Na poziomie systemowym ogromną zmianą byłoby wprowadzenie do Narodowego Programu Zdrowia zapisów o roli czytania w budowaniu włączenia społecznego.

[37] W przypadku zainteresowania rozmową zapraszamy do kontaktu z Koalicją „Czytająca Polska" lub przedstawicielami Zabrza bezpośrednio.

SILOS: EDUKACJA

Ministerstwo Edukacji Narodowej zdefiniowało w Profilu absolwenta kompetencje językowe jako fundamentalne, włączając do podstawy programowej skupienie na ich wspieraniu. Oznacza to zobowiązanie dla wszystkich szkół do holistycznej pracy nad kompetencjami językowymi, czego kluczowym elementem są różnorodne metodologie czytania, w tym czytania krytycznego, ale także, szczególnie na początku edukacji, nastawienie na formację radości i motywacji do czytania.

Powyższa zmiana oznacza, że nauczyciel języka polskiego oraz bibliotekarz nie mają być jedynymi osobami odpowiedzialnymi i zainteresowanymi rozwojem czytelniczym szkoły; za kompetencje fundamentalne odpowiada cała szkoła. To bardzo pozytywna wiadomość.

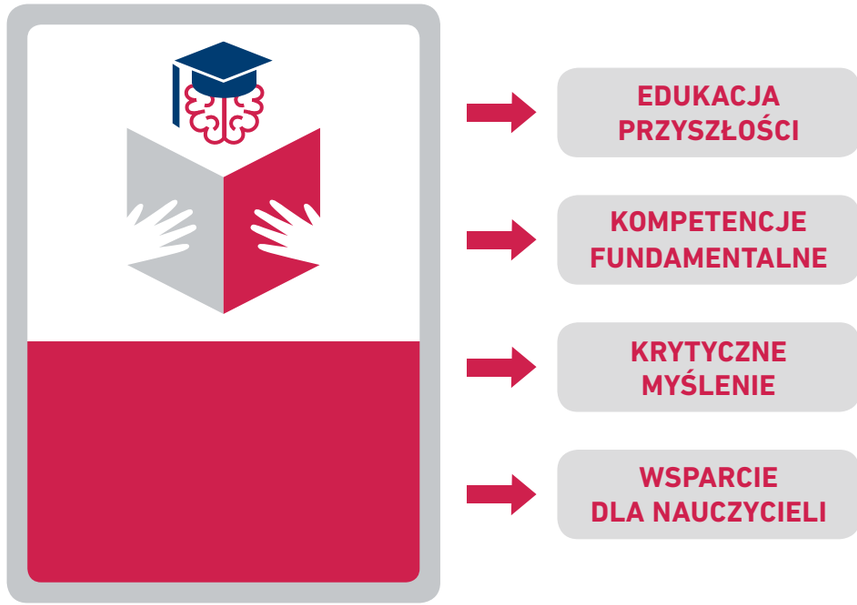

PROPOZYCJE

- Wydziały edukacji, firmy oraz instytucje pracujące w tym obszarze mogą aktywnie wspierać proces budowania holistycznego podejścia do czytania w szkołach.
- Bezpłatny kurs „Czytam, więc myślę, działam i jestem obywatelem”[38] jest narzędziem budowania kompetencji nauczycieli i edukatorów wszystkich przedmiotów oraz wszystkich etapów edukacji w zakresie rozumienia roli czytania jako narzędzia wspierania skuteczności edukacji.
- Powyższy kurs jest także dobrym narzędziem budowania świadomości studentów wokół wpływu czytania na ich własne wyniki edukacyjne. Już pierwsze uczelnie w Polsce zarekomendowały go wszystkim swoim studentom.
- Bezpłatnie dostępna publikacja *Czytająca szkoła*[39] to narzędzie umożliwiające kadrom szkół i przedszkoli przygotowanie się do wprowadzenia strategii wspierania kompetencji językowych zgodnie z wymogami nowej podstawy programowej.

[38] Kurs dostępny tu: https://navoica.pl/courses/course-v1:fpc+czytam-wiec-mysle-dzialam-i-jestem-obywatelem+edycja-2/about

[39] Publikacja dostępna tu: https://www.fpc.org.pl/czytajaca-szkola/

SILOS: GOSPODARKA I ROZWÓJ

Biznesowe środowisko liderskie w Polsce zaczyna punktowo postrzegać czytanie jako narzędzie budowania kapitału ludzkiego, społecznego, pracy zespołowej, jakości przywództwa, innowacyjności oraz wyniku swoich firm. Pojawiają się gdzieniegdzie biblioteki zakładowe, wydarzenia czytelnicze dla pracowników i pracownicze kluby książki.

Coraz częściej też eksperci powołują się na innowacyjność i sukces będące pochodnymi tworzenia przez firmy dedykowanego czasu na rozbudzanie kreatywności – między innymi przez czytanie książek[40].

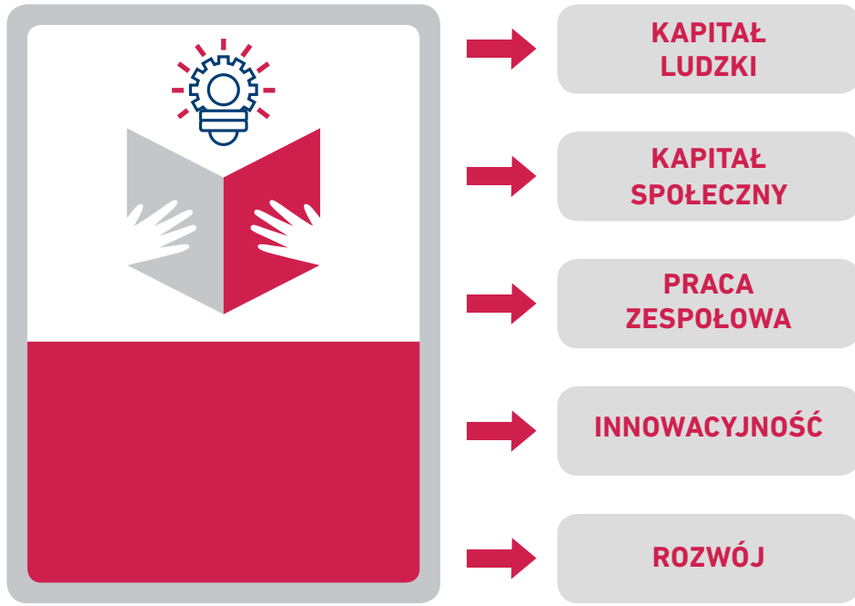

[40] Patrz np. książki Simona Sineka w Polsce wydane przez wydawnictwo Helion.

PROPOZYCJE

- „Polityka Rozwoju Sztucznej Inteligencji w Polsce do 2030 r." może zostać uzupełniona o komponent inwestycji w rozwój mózgów obywateli w celu budowania naszych kompetencji cyfrowych. „Trzeba czytać, by potrafić skutecznie promptować" – słyszymy ostatnio w czasie konferencji ekonomicznych. Jest to pewne uproszczenie, ale obrazek jest prawdziwy. Bez czytania staniemy się przedmiotami oddziaływań sztucznej inteligencji, a nie podmiotami skutecznie używającymi jej do naszego rozwoju.

- Stworzony przez Ministerstwo Aktywów Państwowych „Kodeks Dobrych Praktyk Nadzoru Właścicielskiego", opisujący standardy zarządcze dla Spółek Skarbu Państwa, może zostać uzupełniony o rekomendację budowania praktyk czytelniczych pracowników tychże spółek. Byłby to niesamowity przykład dla sektora prywatnego.

SILOS: ODPORNOŚĆ SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

„Laboratorium odporności”[41] to program pilotażowy, w ramach którego w 2026 roku w trzydziestu polskich miastach powstają interdyscyplinarne zespoły odporności lokalnej używające czytania jako narzędzia budowania komunikacji, dialogu, sprawczości i współpracy.

Jest to oddolne uzupełnienie „Dekalogu odporności gmin” stworzonego przez Akademię Sztuki Wojennej[42], coś na kształt dodatkowego komponentu skupionego na kompetencjach „miękkich” potrzebnych do realizacji Dekalogu.

Koalicja „Czytająca Polska” zainicjowała list do Premiera, w którym zaproponowane zostało wpisanie elementów miękkich i edukacyjnych budowania odporności na dezinformację do Programu Ochrony Ludności i Obrony Cywilnej na lata 2027–2031.

[41] https://www.fpc.org.pl/laboratorium-odpornosci/ – dostęp z 26 czerwca 2026.

[42] https://www.wojsko-polskie.pl/aszwoj/articles/aktualnosci-2/dekalog-odpornosci-gminy-nowe-opracowanie-akademii-sztuki-wojennej/ – dostęp z 26 czerwca 2026.

PROPOZYCJE

- Międzywydziałowy zespół ds. odporności społecznej powstaje dziś w każdej gminie w Polsce, biblioteki mogą być częścią sieci organizacji lokalnych budujących siłę danej wspólnoty.

- Czytanie jako ćwiczenie odporności na dezinformację, budowania dialogu i sprawczości może być używane powszechnie, biblioteka istnieje w każdej gminie w Polsce. Możemy wykorzystać istniejące zasoby: dostrzegając rolę czytania jako budulca, użyć go do tworzenia bardzo korzystnych społecznie rozwiązań, zaprząc np. wspólne czytanie, które jest ćwiczeniem dialogu i współpracy, do doskonalenia tych umiejętności w naszych społecznościach.

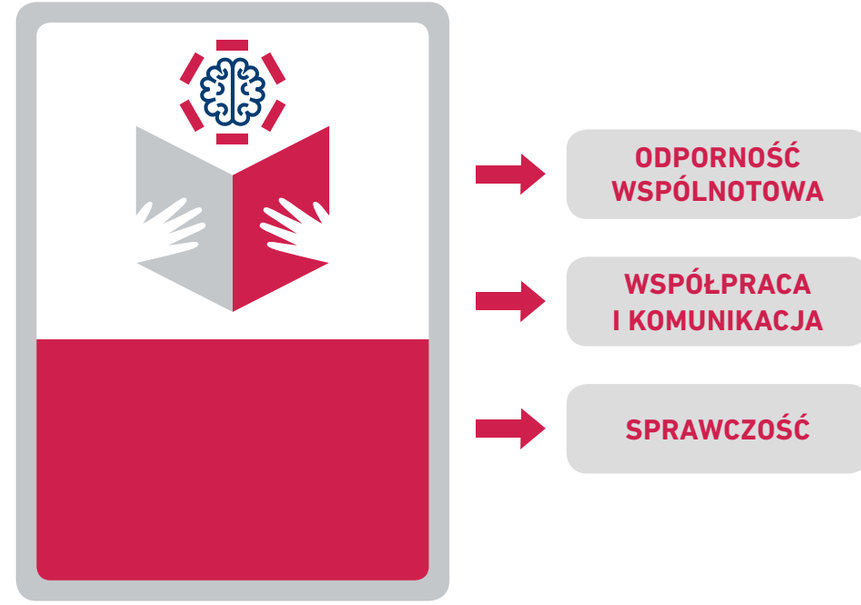

Podstawy badawcze w skrócie

Badania z różnych dziedzin (medycyna, psychologia, neuronauka, socjologia, pedagogika, politologia) i ośrodków (m.in. Boston Medical School, University of California, Collège de France, Harvard Center for Early Development, PISA OECD, Sussex University) zestawione ze sobą dają dość jasny obraz gigantycznego wpływu czytania na nasze funkcjonowanie jako jednostek oraz społeczności.

W skrócie, badania prowadzone przez te ośrodki wykazały, że czytanie wspiera:

- **edukację i naukę** (czytanie tworzy nowe obwody neuronalne w naszym mózgu, zmienia jego architekturę, współtworząc nasze myślenie i inteligencję[43], kompetencje językowe i gotowość szkolną[44]; czytający osiągają lepsze wyniki na egzaminach także z matematyki[45]);
- **zdrowie[46] i psychikę**[47] (czytanie stabilizuje emocje, zmniejsza agresję, wspiera dobrostan psychiczny, zmniejsza poczucie samotności i ryzyko uzależnień);
- **kapitał społeczny i współpracę** (czytanie otwiera na innych, wspiera rozwój empatii, wspiera dialog i wzajemne zrozumienie[48]);
- **przedsiębiorczość i biznes** (czytanie ćwiczy nasze mózgi w analizie, syntezie, wnioskowaniu, innowacyjności, a także buduje nasze krytyczne myślenie oraz sprawczość[49]);
- **równość i włączenie** (czytanie jest narzędziem wyrównywania szans edukacyjnych niezależnie od naszego pochodzenia socjoekonomicznego[50], wspiera nasze kompetencje społeczne, buduje pewność siebie niezbędną do naszego funkcjonowania w rodzinie, na rynku pracy czy w społeczności);
- **demokrację i wspólnotę**[51] (czytanie ćwiczy nasze mózgi do rozumienia otaczającej nas rzeczywistości, daje nam sprawczość i poczucie wpływu, sprawia, że czytający obywatele częściej angażują się społecznie[52]).

W świetle badań czytanie jest bezsprzecznie czynnością krytycznie ważną dla prawidłowego funkcjonowania jednostki, społeczności czy demokracji. Inaczej rzecz ujmując – bez narzędzia budowania stabilności, spójności i odporności społecznej, jakim jest czytanie książek, nasze funkcjonowanie jest wystawione na wszelkie zawieruchy bez „schronu".

W świetle powyższego bardzo niepokojący jest fakt, że dziś tylko niecałe 10% Polaków czyta regularnie i jedynie ok. 40% ma styczność z książką (deklaruje przeczytanie jednej książki w roku)[53].

[43] Patrz: M. Wolf, *Reader, Come Home*, HarperCollins, 2018; oraz S. Dehaene, *Jak się uczymy?*, Copernicus Center Press, 2022.

[44] F. Huettig, *The Perks of Being a Bookworm. The Science of the Benefits of Reading*, Cambridge University Press, 2026.

[45] Patrz: S. Thomas, N. Wernert, S. Rodrigues, E. O'Grady, *TIMSS 2019 Australia*, t. I: *Student performance*, Australian Council for Educational Research, 2020; oraz M.D.R. Evans, J. Kelley, J. Sikora, *Scholarly Culture and Academic Performance in 42 Nations*, Social Forces, t. 92, nr 4, 2014, s. 1573–1605.

[46] Patrz: badania Reach Out and Read: www.reachoutandread.org

[47] D. Lewis, *Galaxy Stress Research*, Mindlab International, Sussex University, 2009.

[48] P.M. Bal, M. Veltkamp, *How Does Fiction Reading Influence Empathy? An Experimental Investigation on the Role of Emotional Transportation*, PlosOne, 2013.

[49] Patrz: M. Wolf, *op.cit.* oraz F. Huettig, *op.cit.*

[50] Patrz: badania PISA, OECD, 2018.

[51] M.D. Boatright, M.A. Faust, *Emerson, Reading, and Democracy: Reading as Engaged Democratic Citizenship*, Democracy & Education, 2013.

[52] Rozwinięcie opisu wpływu czytania patrz: M.Deskur, *Supermoc książek. Poradnik upowszechniania czytania*, Fundacja Powszechnego Czytania, 2021.

[53] Patrz: *Stan czytelnictwa w Polsce na 2025 r.*, Biblioteka Narodowa.

PUENTA
Perspektywa nowej opowieści

W świetle badań CZYTANIE książek jawi się jako swoisty DOM:

- **FUNDAMENT zdrowia społecznego i odporności,**
- **KATALIZATOR ćwiczenia dialogu i demokracji,**
- **INSPIRATOR innowacyjności i rozwoju,**
- **OCHRONA przed wichrami współczesności.**

Czytanie jest w stanie zbudować dla nas taki wspólny potężny „dom", jeśli będziemy potrafili o tym opowiedzieć, przekonać innych i sprawić, by coraz więcej decydentów z każdego szczebla i branży dostrzegało i wykorzystywało tę moc czytania jako budowli, która wspiera rozwój i chroni przed niebezpieczeństwami.
Jeśli zdobędziemy się na wyjście z torów myślenia, do których się przyzwyczailiśmy.

Mamy marzenie.

Widzimy świat, w którym każdy mieszkaniec i każda mieszkanka Polski może realizować swój pełen potencjał; świat, w którym dzięki temu nasze lokalności rozwijają się, nasze społeczności współpracują, budując swoją wspólną odporność, a demokratyczna Polska staje się bardziej innowacyjna, mocniejsza i bezpieczniejsza.

To jest możliwe, jeśli wspólnie, mądrze i w dużej skali użyjemy naszych zasobów na rzecz rozwoju niesamowitych potencjałów naszych mózgów poprzez czytanie i rozmowę.

CZYTAJĄCE PAŃSTWO W 5 KROKACH

1 ZDROWIE

- Narodowy Program Zdrowia uzupełniony zostaje o wskazanie na czytanie połączone z rozmową jako udowodnione narzędzie:
  – profilaktyki rozwojowej dzieci od urodzenia,
  – profilaktyki uzależnień, demencji i włączenia społecznego.

- Samorządowe wydziały zdrowia, NFZ, Ministerstwo Zdrowia, przychodnie – cały silos Zdrowie włącza rekomendowanie czytania jako udowodnione narzędzie profilaktyki rozwojowej w swoje narracje, zalecenia i szkolenia.

2 EDUKACJA

- Wydziały edukacji, firmy i instytucje edukacyjne, ośrodki doskonalenia nauczycieli, placówki edukacyjne aktywnie budują wolę (chęć) czytania dzieci i młodzieży jako narzędzie budowania fundamentalnych kompetencji językowych, cyfrowych i matematycznych oraz odporności na dezinformację – budując holistyczne strategie wspierania radości i doświadczenia czytania na każdym przedmiocie.

3 NAUKA I ROZWÓJ

- Wyższe szkoły i uczelnie w Polsce wprowadzają kurs o znaczeniu czytania jako obowiązkowy dla wszystkich studentów do zaliczenia pierwszego semestru na uczelni.

- Ministerstwo Aktywów Państwowych uzupełnia „Kodeks Dobrych Praktyk Nadzoru Właścicielskiego" o wskazanie dotyczące formacji czytelnictwa pracowników.

- Biznesy powszechnie wprowadzają zachęty do czytania równolegle z zachętami do uprawiania sportu – z myślą o dobrostanie i rozwoju pracowników oraz innowacji i rozwoju własnych firm.

4 PRACA I POLITYKA SPOŁECZNA

- Urzędy pracy wprowadzają szkolenia z zakresu wpływu czytania na budowanie kompetencji na rynku pracy dla wszystkich urzędników, tworząc na tej podstawie strategię wsparcia dla poszukujących pracy.

- Ośrodki pomocy społecznej, świetlice środowiskowe, domy pieczy zastępczej, domy dziecka powszechnie tworzą minibiblioteki i budują wokół nich programy proczytelnicze.

- Żłobki zostają wyposażone w książki, które są codziennie używane do stymulacji rozwoju mózgów najmłodszych.

5 BEZPIECZEŃSTWO

- Międzywydziałowy zespół ds. odporności społecznej powstaje w każdej gminie w Polsce, biblioteki są wykorzystywane jako część sieci organizacji lokalnych budujących siłę wspólnoty między innymi dzięki metodom wspólnego czytania, wspierającym sprawczość, pracę zespołową, komunikację i samoorganizację.

„Czytająca Polska” to nieformalna koalicja osób, instytucji i firm, które łączy świadomość, że przyszłość Polski zależy od tego, na ile uda się nam podnieść poziom czytelnictwa – z powodów przedstawionych w niniejszej publikacji.

Od 2021 roku pracujemy razem, warsztatowo, z nastawieniem na uwzględnienie głosów z różnych stron Polski, sektorów i poziomów hierarchii naszych organizacji. Opracowujemy pomysły na działania, których wprowadzenie pomoże Polsce odpowiedzieć na wyzwania współczesności. Niniejsza publikacja przedstawia efekt tej wymiany myśli.

Wierzymy, że zmiana jest możliwa. Wiemy, że wymaga szerokiej współpracy, mądrego namysłu i efektywności operacyjnej. Dlatego szukamy rozwiązań merytorycznie uzasadnionych, kosztowo efektywnych oraz takich, które będą miały największy wpływ, bo realizują go u źródła problemu.

Zapraszamy do współpracy!

Czytająca Polska

www.czytajacapolska.pl
kontakt@czytajacapolska.pl

Członkowie Koalicji „Czytająca Polska”

Fundacje i Stowarzyszenia:

CENTRUM EDUKACJI OBYWATELSKIEJ
NOC bibliotek
CzasDzieci fundacja
EDICO fundacja
FUNDACJA DOM KSIĄŻKI
Fundacja Powszechnego Czytania
fundacja rozwoju dzieci im. Komeńskiego
fundacja sztuki kreatywna przestrzeń
POLSKA IZBA KSIĄŻKI
STOWARZYSZENIE TŁUMACZY LITERATURY
SZKOŁA EDUKACJI

Przedsiębiorstwa:

mamania
nowa era
Legimi
WYDAWNICTWO POZNAŃSKIE
Wydawnictwo Agora dla dzieci
lubimyczytać

Biblioteki:

Biblioteka Mieścisko im. Czesława Chruszczewskiego
Biblioteka Wielkopolska im. Stanisława Barańczaka
Miejska Biblioteka Publiczna im. Jerzego Fusieckiego w Zabrzu
MIEJSKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA
MIEJSKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA
Miejska Biblioteka Publiczna im. Józefa A. i Andrzeja S. Załuskich w Radomiu
Miejska Biblioteka Publiczna im. Marii Dąbrowskiej w Chocianowie
MBP MIEJSKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA im. Tadeusza Różewicza we Wrocławiu
WOJEWÓDZKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA W OLSZTYNIE

Samorządy i instytucje samorządowe:

DOM LITERATURY W GDAŃSKU
GDAŃSK MIASTO LITERATURY
unesco
Goyki 3 Art Inkubator
EUROPEJSKA STOLICA KULTURY LUBLIN 2029
lublin MIASTO INSPIRACJI
Kraków
kbf:
KRAKÓW MIASTO LITERATURY UNESCO
MUZEUM KSIĄŻKI ARTYSTYCZNEJ W ŁODZI
POZNAŃSKI ZESPÓŁ ŻŁOBKÓW
UNIA METROPOLII POLSKICH IM. PAWŁA ADAMOWICZA
Wrocław miasto spotkań
Wrocławski Dom Literatury
Wrocław Miasto Literatury UNESCO
Warszawa
Zabrze w sercu Śląska
ZAKOPANE
Zamojska Akademia Kultury

Instytucje centralne:

BIBLIOTEKA NARODOWA
Instytut Książki ©Poland
75 NARODOWE CENTRUM KULTURY
ORE Ośrodek Rozwoju Edukacji

Niniejsza publikacja powstała
dzięki współpracy instytucji, firm
i organizacji pozarządowych zrzeszonych
w Koalicji „Czytająca Polska".

Tekst:
Maria Deskur

Redakcja merytoryczna:
Małgorzata Grupińska-Bis,
Małgorzata Kanownik,
dr Tomasz Makowski, dr hab. Anna Nosek,
Joanna Pogorzelska, Michał Rydzewski

Projekt graficzny i infografiki:
Dorota Nowacka

Redakcja i korekta:
Agnieszka Betlejewska

Konsultacja merytoryczna:
Jacek Cichocki,
prof. dr hab. Ewa Haman,
prof. dr hab. Anna Janus-Sitarz,
dr Zofia Zasacka

Druk i oprawę ufundowali:

ArtDruk Abedik DRUKARNIA

Papier ufundowali:

Lessebo Nova Printed on 100% recycled paper. ARCTIC PAPER

Ebook i audiobook przygotowało:

Legimi

© Fundacja Powszechnego Czytania
i Autorka

Warszawa, 2026

ISBN 978-83-978426-3-2